

Bachelorscriptie

Psalm 127

*Over de vraag of de mens een passieve of actieve rol is
toebedeelt in het verkrijgen van zegen.*

Aangeboden aan

Dr. M.C.A. Korpel

Departement Religiewetenschap en Theologie

Faculteit Geesteswetenschappen

Universiteit Utrecht

20 augustus 2012

Lucias de Haan

3355578

Psalm 127

Een lied van de opgang, voor Salomo.

Als de Heer het huis niet bouwt,

 Tevergeefs zwoegen zijn bouwers aan hem.

Als de HEER de stad niet bewaakt,

 Tevergeefs waakt de wachter.

Tevergeefs *is het* voor jullie om vroeg op te staan,

al dralende te blijven zitten,

 brood *door het* zwoegen *verkregen* te eten,

 zo Hij Zijn geliefde slaap geeft.

Zie, zonen zijn een erfdeel van de HEER,

 de vrucht van de schoot *is* een beloning.

Als pijlen in de hand van een sterke,

 zo *zijn* zonen van de jeugd.

Gelukkig de man die zijn pijlkoker met hen gevuld heeft.

Zij zullen niet beschaamd worden,

 wanneer zij zullen spreken met de vijanden in de poort.

Inhoudsopgave

Psalm 127	2
Inhoudsopgave	3
1. Inleiding en vraagstelling.....	4
2. Werkvertaling en tekstkritiek.....	5
3. Concordantie	6
4. Realia	10
5. Structuur.....	11
6. Literaire en redactionele kritiek	14
7. Vormkritiek.....	17
8. Traditiekritiek	18
9. Antropologie, sociologie, instellingen	20
10. Umwelt	21
11. Geschiedenis.....	22
12. Godsdienst van Israël	23
13. Theologische evaluatie	24
14. Lezer-oriëntatie	29
15. Slotsom	31
16. Bibliografie.....	33
Bijlage 1: Structuuranalyse.....	35
Bijlage 2: Psalmen voor Nu, Psalm 127	39

1. Inleiding en vraagstelling

Psalm 127 is het onderwerp van mijn bachelorscriptie. Deze Psalm is min of meer op mijn pad gekomen bij het vak 'Jodendom bronteksten'. Bij het nadenken over de vraag of de mens het Einde der tijden door eigen toedoen dichterbij kan halen, dan wel kan vertragen kwam deze Psalm bij mij boven. Na in een paper hier een kort onderzoek naar te hebben gedaan bleef deze Psalm bij mij kleven. Het leek mij boeiend deze Psalm nog eens nader te onderzoeken en ook in een breder dan enkel Rabbijns perspectief te bekijken.

In deze bachelorscriptie is dat laatste gebeurt. Vooraf heb ik een aantal vragen gesteld. Door middel van het doorlopen van de verschillende stappen die de handleiding Exegese Oude Testament biedt hoop ik tot een uitleg van de Psalm te komen en antwoord te kunnen geven op de vooraf gestelde vragen.

De hoofdvraag waar deze bachelorscriptie bij uit moeten komen:

Is de mens een actieve of een passieve rol toebedeeld in het verkrijgen van zegen?

Aan de hand van de volgende subvragen hoop ik daar een antwoord op te vinden:

- Geeft God Zijn geliefde(n) slaap of geeft Hij iets in zijn/hun slaap? Als het laatste het geval is, wat geeft God dan?
- Veronderstelt deze tekst een passieve houding van de mens tegenover een actieve God?
- Wie is/zijn Gods geliefde(n)?
- Is de tekst een eenheid of bestaat deze uit twee delen(vers 1-2 en 3-5)?
- Zo ja, wat is het verband tussen deze delen?
- Hoe is de tekst in de geschiedenis geïnterpreteerd? (Joods, gereformeerd, hedendaags evangelicaal)

2. Werkvertaling en tekstkritiek

1. שִׁיר הַמַּעֲלוֹת Een lied van de opgang,
 לְשִׁלֹּמֹה^a voor Salomo^a.
- אִם־יְהוָה | לֹא־יִבְנֶה בַּיִת Als de HEER - niet bouwt het huis,
 שׁוּא | עֲמָלוֹ בּוֹנֵי בּוֹ tevergeefs - zwoegen zijn bouwers aan hem.
- אִם־יְהוָה לֹא־יִשְׁמַר־עִיר Als de HEER niet bewaakt de stad,
 שׁוּא | שֹׁקֵד שׁוֹמֵר: tevergeefs - waakt de wachter.
2. שׁוּא לְכֶם | Tevergeefs voor jullie
 מִשְׁכִּימִי^a קוֹם om vroeg op te staan^a
 מֵאַחֲרֵי־שֶׁבֶת^b Dralende^b te blijven zitten
 אֲכָלִי לֶחֶם הַעֲצָבִים Te eten brood van het zwoegen
 כֵּן יִתֵּן לְיָדֶיךָ^d שְׁנֵא^e: Zo^c geeft Hij aan Zijn geliefde^d slaap^e.
3. הִנֵּה נַחֲלַת יְהוָה בְּנִים Zie, zonen zijn een erfdeel van de HEER,
 שֹׁכֵר פְּרֵי הַבֶּטֶן: een beloning - de vrucht van schoot.
4. כַּחֲצִים בְּיַד־גִּבּוֹר Als pijlen in de hand van een sterke,
 כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים: Zo zonen van de jeugd.
5. אֲשֶׁר־יִהְיֶה הַגִּבּוֹר^a Gelukkig de man^a
 אֲשֶׁר מָלֵא אֶת־אִשְׁפּוֹתָיו^b מֵהֶם die heeft gevuld zijn pijlkoker^b met hen,
 לֹא־יִבְשׁוּ Zij zullen niet beschaamd worden
 כִּי־יִדְבְּרוּ אֶת־אֹיְבֵי־בָשָׂר: wanneer zij zullen spreken met de vijanden
 in de poort.

1a. De naam van Salomo ontbreekt in drie Septuaginata codices, namelijk de Sinaiticus, Alexandrinus en de Graecus ex recensione Luciani. Dit zijn de oudste Griekse getuigen, ouder dan Hebreeuwse manuscripten. Dat dit ontbreekt in de Griekse handschriften laat zien dat het een zeer late

toevoeging aan de Hebreeuwse tekst is, aangezien het anders ook in de deze handschriften was overgenomen. Het is goed om dit mee te nemen, maar desalniettemin laat ik het in de tekst staan. Dit ook om de traditie het als een psalm van Salomo niet geheel te laten verdwijnen.

2a. De Septuaginta heeft hier een infinitivus. Een participium past beter in het ritme van de tekst. Er lijkt mij echter geen reden om aan te nemen dat de Septuaginta hier een lectio difficilior betreft en daarom de voorkeur verdient.

2b. De Septuaginta zoals die door Hiëronymus wordt weergegeven heeft hier geen participium, maar een perfectum. Gezien het ritme van participia en deze enkele getuige zie ik geen reden niet de MT te volgen.

2c. Twee Masoretische teksten en de Septuaginta schrijven hier *ki*. Dat maakt niet heel veel verschil met de MT. Het zou wel bedoeld kunnen zijn als verduidelijking van de tekst. Daarom blijf ik de lezing van de MT volgen.

2d. Twee Masoretische teksten, de Septuaginta, de Syriacus en Hiëronymus hebben hier een pluralis. Dat lijkt logischer, aangezien eerder in het vers ook een pluralis wordt gebruikt. Als in de Septuaginta de naam van Salomo niet wordt genoemd, is het ook logischer dat daar voor een pluralis wordt gekozen in plaats van een singularis dat zou kunnen slaan op Salomo.

2e. Enkele Masoretische teksten hebben *sjinah* met een tussen-*jod*. Verandert weinig aan betekenis en gezien de weinige getuigen geen reden dit over te nemen.

5a. Ontbreekt in de Septuaginta codices Sinaiticus en Graecus ex recensione Luciani. Te weinig getuigen om dit over te nemen.

5b. De Septuaginta heeft hier niet pijlkoker, maar zoiets wat betekend als: 'zijn verlangen/passie'. In het licht van vers vier lijkt dit niet logisch. Een lectio difficilior op basis van alleen deze getuige lijkt niet voor de hand te liggen.

3. Concordantie

יִבְנֶה

Deze vorm wordt gebruikt in vers 1 voor 'bouwen'. Zowel voor het bouwen door de HEER als van de bouwers. Beide vormen komen van de wortel בנה. Dit betekent bouwen. Dit woord komt vaak voor in de Bijbel en levert een uitgebreide concordantie op. Inzoomen op de Psalmen levert al waardevolle informatie op. Zo wordt in Psalm 28:5 gezegd dat de HEER mensen kan opbouwen dan wel afbreken. In Psalm 51:20 wordt concreet gebeden om de opbouw van de muren van Jeruzalem door de HEERE Zelf. Psalm 69:36 zegt dat de HEERE de steden van Jeruzalem zal herbouwen. In Psalm 78:69 wordt gezegd dat de HEERE Zijn heiligdom op de hoogten heeft gebouwd. Psalm 89:3 spreekt over de goedertierenheid van God die gebouwd zal worden. Verder gaat Psalm 89:5 over de belofte

die de HEERE gedaan, namelijk dat Hij de troon van David zal bouwen. Psalm 102:17 gaat over een toekomstbeeld dat de HEERE Sion heeft opgebouwd en daar in Zijn heerlijkheid zal verschijnen. Psalm 122:3 constateert dat Jeruzalem gebouwd is als een hecht samengevoegde stad. Bouwen kan dus te maken hebben met stenen en dergelijke, zoals het bouwen van steden en muren. Daarnaast kan bouwen ook te maken hebben met het immateriële zaken, zoals goedertierenheid en macht. Verder blijkt dat de HEERE Zelf ook bouwt.

שָׁמַר

Dit werkwoord betekent in beginsel bewaken, bewaren of behoeden. In vers 2 wordt dit tweemaal gebruikt, allereerst als imperfectum en ten tweede als participium. Als werkwoord komt dit woord voor in Genesis 2:15, wat gelijk een interessante tekst oplevert; het beschrijft namelijk hoe God de eerste mens in de hof van Eden plaatst om die te bouwen en te bewaren. In Genesis 28:15 is het God Zelf die Zich als behoeder van Jakob opwerpt. Dit woord wordt ook gebruikt in de context van geboden of inzettingen onderhouden; bijvoorbeeld in Exodus 12:17 en 20:6. Deze woordkeus is ook terug te vinden in de Psalmen, in het bijzonder in Psalm 119 die ermee doorspekt is. In de Psalmen wordt het verder veel gebruikt om het vertrouwen op Gods bescherming uit te spreken, dan wel daar om te bidden. Zie bijvoorbeeld de Psalmen 12:8, 16:1, 25:20, 91:11, 121:7-8, 146:9.

In het participium krijgt het woord de betekenis van wachter. In Numeri 3:28 en 32 wordt dit woord gebruikt om de opzichters/bewakers van het heiligdom mee aan te duiden. Eveneens wordt het gebruikt in relatie tot het houden van de wet. Deuteronomium 7:9. In 1 Samuel 17:20 wordt met dit woord de herder van de schapen aangeduid. Verder wordt het veelal gebruikt om wachters, dan wel bewakers mee aan te duiden; bijvoorbeeld Jesaja 21:11, Jeremia 4:17 en Ezechiël 44:14. In de Psalmen wordt gesproken over wachters in Psalm 130 en in Psalm 121 over God als de Bewaarder. In Nehemia 3:29 wordt concreet gesproken over de wachter van een poort van de stad.

Bewaken kan dus te maken hebben met het bewaken, het beveiligen van een stad of gebouw. Daarnaast wordt het ook gebruikt om het houden van de wet mee aan te duiden. Zowel God als de mens kan bewaren/bewaken, wachter zijn.

הַעֲצָבִים

Dit woord kan pijn, smarten of werk betekenen. Deze vorm wordt ook gebruikt in Genesis 3:16 waar na de zonde val tegen de vrouw wordt gezegd dat de zwangerschap zwaar zal worden. De Statenvertaling vertaalt 'Met smart zult u kinderen baren', andere vertalingen zoals de Herziene Statenvertaling en de Willibrord 1995 spreken over moeite en zware last. Tegen Adam wordt in vers

17 gezegd dat hij zal moeten zwoegen voor zijn eten. Voor zwoegen wordt een woord gebruikt van dezelfde wortel. Spreuken 15:1 heeft ook dit woord. Hier heeft het de betekenis van grievend, krenkend. Spreuken 5:10 is opmerkelijk. Hier wordt het woord gebruikt in de zin van zwoegen. Deze tekst is een waarschuwing tegen overspel en een aanmoediging op wijze woorden te letten. Een reder daarvoor wordt gegeven in dit vers: “opdat vreemden zich niet verzadigen met jouw kracht, en je zwoegen ten goede komt aan het huis van een onbekende.”¹ De Herziene Statenvertaling vertaalt kracht, maar een mogelijkheid is ook welvaart of rijkdom. Dit is namelijk wat men wil verwerven met het vele zwoegen. De NBG '51 kiest hiervoor.² In Spreuken 14:23 wordt het woord door de Herziene Statenvertaling vertaalt met zwoegen. De oude Statenvertaling vertaalt hier met smarten. De spreuk is wel opmerkelijk, want het lijkt het tegenovergestelde van Psalm 127: “Bij alle zwoegen is er overschot, praatjes *leiden* slechts tot gebrek.”³ Spreuken 10:22 toont meer overeenkomsten met Psalm 127: “De zegen van de HEERE, die maakt rijk, Hij voegt er geen zwoegen aan toe.”⁴

יָדִיד

Geliefde, aan hen geeft God slaap in vers 2. Het kan vertaald worden met geliefde of beminde. Hetzelfde woord wordt tweemaal in Jesaja 5 gebruikt in het lied over de wijngaard. De zanger gebruikt het dan om zijn vriend die een wijngaard bezit mee aan te duiden. Aangezien Israël de wijngaard zal zijn, zal met de Beminde God bedoelt worden. In Jeremia 11:15 noemt God Zijn volk Zijn beminde. Psalm 84:2 staat het woord ook, wanneer de zanger aan wil duiden hoe dierbaar de woningen van God hem zijn. In de Psalmen 60:7 en 108:7 wordt ook gesproken over Gods beminden in een gebed om bevrijding. Wanneer Mozes de twaalf stammen zegent in Deuteronomium 33 zegt hij van Benjamin in vers 12 dat deze stam de beminde van de HEER is en dat de HEER deze beminde veilig doet wonen en zal beschermen.

Beminde wordt dus gebruikt door de Heer om Zijn volk mee aan te duiden, of een specifieke groep. Eveneens door mensen zelf gebruikt.

שָׁנָא

Het woord voor slaap dat hier wordt gebruikt, komt alleen in deze Psalm voor in de Bijbel. Op andere plaatsen wordt vaak over תִּרְדָּמָה gesproken. De vorm die hier wordt gebruikt is afgeleid van de wortel יָשַׁן. Deze wortel die slapen betekent komt wel meerdere keren voor in de Bijbel. Bijvoorbeeld

¹ Herziene Statenvertaling.

² Nieuwe Bijbelvertaling 1951.

³ Herziene Statenvertaling.

⁴ Herziene Statenvertaling.

in Genesis 2:21 waar God een תְּרִדְמָה over Adam doet vallen zodat hij slaapt. Als de farao slaapt en droomt over de zeven vette en magere koeien in Genesis 41:5 wordt ook deze wortel gebruikt. In Jeremia 51: 39 en 57 gaat het over een eeuwige slaap. Evenals in Psalm 13:4 waar gesproken wordt over ontslapen. Meestal wordt het echter gebruikt om normaal slapen aan te duiden: zie bijvoorbeeld 1 Koningen 19:5, Jesaja 5:27, Psalm 3:6, 4:9 en 121:4.

נַחֲלָה

Erfdeel. Dit woord wordt veel gebruikt in de boeken Numeri en Jozua. Bijvoorbeeld in Jozua 19 waar het gaat over de verdeling van het land Israël. In 2 Samuel 20:19 wordt ook gesproken over het erfdeel van de HEER, hier gaat het dan concreet om een stad. In Psalm 16: 6 komt dit woord voor erfdeel ook voor. In dit geval slaat het terug op de HEER zelf die een deel van de erfenis wordt genoemd.

חֵץ

Pijlen. Zonen zijn als pijlen in de pijlkoker. Meestal wordt dit woord gebruikt om pijlen aan te duiden die vanaf een boog geschoten worden. Bijvoorbeeld in Jesaja 7:24, Jeremia 9:8, Ezechiël 21:26 en Numeri 24:8. Op andere plekken wordt ook de bliksem met dit woord aangeduid, zoals in Psalm 77:18. In 2 Koningen 13:17 worden pijlen gebruikt als een teken om iets duidelijk te maken.

גִּבּוֹר

Sterke, of machtige. In de Psalmen wordt dit vaker gebruikt. Bijvoorbeeld in 19:6. In 24:8 wordt het tweemaal gebruikt als eigenschap van de HEER. Ook in 78:65 wordt de HEER vergeleken met een held. De held in 45:4 is uitgerust met een zwaard. In 52:3 wordt ook degene die zich van God afkeert ook een geweldenaar genoemd. In 89:20 wordt gesproken over een held die God heeft uitgekozen om bij te staan, iemand uit het volk. In 103:20 zijn het de engelen die helden genoemd worden. In 112:2 gaat het erover dat het nageslacht van oprechten die vreugde vinden in Gods geboden machtig zullen zijn. In 120, eveneens een lied van de opgang, wordt in vers 4 gesproken over pijlen in de hand van een machtige, waarvan de zanger zich afvraagt of ze tot vergelding zouden kunnen dienen.

אֲשַׁפְּתוּ

Pijlkoker. In Jesaja 49:2 wordt ook gesproken over pijlen in een pijlkoker. Opvallende tekst is Klaagliederen 3:13, waar letterlijk staat dat “Hij heeft doen ingaan in mijn nieren zonen uit zijn

pijlkoker.” Zonen wordt doorgaans vertaald met pijlen. Jeremia 5:16 spreekt over een pijlkoker als een open graf. Verder staat het woord in Jesaja 22:6 waarin het gebruikt wordt in het omschrijven van iemands wapenuitrusting.

4. Realia

Huis

Een huis kan zowel een huis als paleis als tempel betreffen. Huizen in de tijd van de aartsvaders waren vaak kleine huizen die meestal uit één ruimte bestonden. In de loop van de tijd worden de huizen groter. Kleine huizen werden vaak tegen elkaar aan gebouwd. Grotere huizen werden losstaand, maar wel aan een gedeeld erf gebouwd. In de tijd van de intocht in Kanaän ontstaat er een patroon van bouwen van huizen met vier ruimtes. Voor in het huis één of twee ruimtes voor opslag, een ruimte voor het vee en achter in het huis een grote leef- en slaapruiimte. Het dak was plat en bood ruimte voor werk, rust en ontspanning. Een trap aan de zijkant van het huis verleende er toegang toe. Grotere huizen, voor bijvoorbeeld ambtenaren van de koningen, kenden ook pilaren⁵. Als bouwmetaal werden veelal natuurstenen gebruikt. Waar deze minder beschikbaar waren, bijvoorbeeld in de Jordaanvallei, werden bakstenen gebakken. Voor de dakconstructie werd hout gebruikt, wat werd afgewerkt met modder of klei.⁶

Stad

Steden zijn al oud en bestaan al terwijl de aartsvaders nog in tenten wonen. Ook tijdens de Exodus uit Egypte leeft Israël weer in tenten. Bij de intocht in het Beloofde Land Kanaän komen de Israëlieten weer in aanraking met steden(bijvoorbeeld Jericho) en gaan ze in de loop van de tijd ook zelf ommuurde steden bouwen. Deze steden werden omringd door wallen of muren en verdedigd door torens en versterkte poorten. De wal of muur maakt het onderscheid tussen een stad of een open dorp.⁷ Een muur betekende bescherming. Wanneer een stad veroverd was, was de eerste zorg dan ook te stad te omringen met een muur, dan wel deze te herstellen. Voorbeelden uit de Bijbel hiervan zijn te vinden in 2 Sam. 5:9, maar ook in Nehemia waar de muur herbouwd wordt. De Israëlitische wallen of muren onderscheidt men in twee categorieën, namelijk muren met kazematten en de muren met in- en uitspringende hoeken. In het geval van kazematten werden er blinde ruimten tegen de muur aangebouwd, met als doel de muur te verbreden en te verstevigen.

⁵ Thompson, J.A., *Handbook of life in Bible times*, Leicester: Inter-Varsity Press, 1986, pag. 59.

⁶ Thompson, *Handbook*, pag. 61.

⁷ Vaux, R. de, *Hoe het oude Israël leefde 2*, Roermond: Romen, 1973, pag. 34.

Daarnaast konden de ruimten dienst doen als magazijnen.⁸ Muren met uitspringende hoeken hadden als voordeel dat de muren niet verbreed hoefden te worden en dus niet meer ruimte zouden innemen. Een ander voordeel was dat het een betere verdediging toeliet.⁹ Hoe de bovenkant van de muren er uit heeft gezien is onzeker. Kantelen behoren tot de mogelijkheden.¹⁰

Pijlen en pijlkoker

Pijl en boog is een van de oudste wapenen dat zowel voor de jacht als voor de oorlog werd gebruikt. In het Nabije Oosten heeft het wapen ene hele ontwikkeling doorgemaakt van een eenvoudig gespannen touw en elastisch stuk hout, tot een vernuftig wapen samengesteld uit hout en hoorn. De Israëlieten gebruikten het wapen echter niet veel, totdat de strijdwapens werden ingevoerd. De gevechten werden nu niet meer man tegen man gevoerd, maar er waren nu wapens nodig. Interessant is dat op een relief van de inname van Lachis de muren worden verdedigd door boogschutters.¹¹ De pijlen die gebruikt werden hadden geen schacht van hout of riet. De pijlpunten werden gemaakt van brons of ijzer. De vorm ervan verschilt. Vanaf het begin dat er pijlen gebruikt worden, zijn er lancetvormige pijlpunten gebruikt. Verder ook korte ruitvormige en zware driehoekige pijlpunten. Ook werden er brandpijlen gebruikt. De boog droeg met in de linkerhand en de pijlen in de rechterhand of in een pijlkoker¹².

5. Structuur

Afgrenzing pericoop

Psalm 127 is één hoofdstuk en één pericoop. Er zijn geen aanwijzingen die reden geven dit hoofdstuk in meerdere pericopen te verdelen.

Versindeling

Een versindeling op basis van de *silluq* laat een indeling in vijf verzen zien. In de nummering heb ik er voor gekozen het opschrift als nul te nummeren. Dit omdat het waarschijnlijk een latere toevoeging betreft en het mij goedgebeurt de daadwerkelijke tekst met één te laten beginnen.

⁸ Vaux, de, *Hoe het oude Israël 2*, pag. 37.

⁹ Vaux, de, *Hoe het oude Israël 2*, pag. 38.

¹⁰ Vaux, de, *Hoe het oude Israël 2*, pag. 39.

¹¹ Vaux, de, *Hoe het oude Israël 2*, pag. 57.

¹² Vaux, de, *Hoe het oude Israël 2*, pag. 58.

Bachelorscriptie Psalm 127

0	a	A	4	שִׁיר הַמַּעֲלוֹת	Een lied van de opgang,
0	a	B	2	לְשִׁלְמֹה ^a	voor Salomo ^a .
1	a	A	4	אִם־יִהְיֶה לֹא־יִבְנֶה בַּיִת	Als de HEER - niet bouwt het huis,
1	a	B	3	שׁוּא עֲמָלוֹ בּוֹנֵי בּוֹ	tevergeefs - zwoegen zijn bouwers aan hem.
1	b	A	4	אִם־יִהְיֶה לֹא־יִשְׁמֶר־עִיר	Als de HEER niet bewaakt de stad,
1	b	B	1	שׁוּא שָׁקֵד שׁוֹמֵר:	tevergeefs - waakt de wachter.
2	a	A	12	שׁוּא לָכֶם	Tevergeefs voor jullie
2	a	B	10	מִשְׁכִּימִי קוּם	om vroeg op te staan ^a
2	a	C	4	מֵאַחֲרֵי־שֵׁבֶת	Dralende ^b te blijven zitten
2	a	D	3	אֲכָלִי לֶחֶם הָעֲצָבִים	Te eten brood van het zwoegen
2	a	E	1	כִּי יִתֵּן לִידִידוֹ ^d שְׁנֵאֵי:	Zo ^c geeft Hij aan Zijn geliefde ^d slaap ^e .
3	a	A	3	הִנֵּה נַחֲלַת יְהוָה בָּנִים	Zie, zonen zijn een erfdeel van de HEER,
3	a	B	1	שָׂכָר פְּרֵי הַבֶּטֶן:	een beloning - de vrucht van schoot.
4	a	A	3	כַּחֲצִים בְּיַד־גִּבּוֹר	Als pijlen in de hand van een sterke,
4	a	B	1	כֵּן בָּנֵי הַנְּעוּרִים:	Zo zonen van de jeugd.
5	a	A	4	אֲשֶׁרִי הַגִּבּוֹר ^a	Gelukkig de man ^a
5	a	B	2	אֲשֶׁר מָלֵא אֶת־אֲשֵׁפֹתָיו ^b מֵהֶם	die heeft gevuld zijn pijlkoker ^b met hen,
5	b	A	3	לֹא־יִבְשׁוּ	Zij zullen niet beschaamd worden
5	b	B	1	כִּי־יִדְבְּרוּ אֶת־אוֹיְבֵי־בִשְׁעָרַי:	wanneer zij zullen spreken met de vijanden in de poort.

Parallellismen binnen de verzen

Vers 1

Als de HEER niet bouwt || als de HEER niet bewaakt – synoniem parallellisme

Tevergeefs || tevergeefs - herhaling

Huis || stad - synoniem parallellisme

Zwoegen || waken – synoniem parallellisme

Bouwers || wachter – synoniem parallellisme

Vers 2

Jullie || Hij – antithetisch parallellisme

Op te staan || te blijven zitten || te eten – synoniem parallellisme

Brood van smarten || slaap – antithetisch parallellisme

Vers 3

Zonen || vrucht van de schoot – synoniem parallellisme

Erfdeel || beloning – synthetisch parallellisme

Vers 4

Pijlen in de hand van een sterkte || zo zonen van de jeugd – synoniem parallellisme

Vers 5

Gelukkig || zij zullen niet beschaamd worden – synoniem parallellisme

Strofemarkeringen

Het einde van de eerste strofe wordt gemarkeerd door כֵּן in 2aE. 'Zo' geeft een scheiding naar beneden aan. Gevolgd door 'Zie', הִנֵּה, dat vervolgens dan de scheiding naar boven aangeeft en de tweede strofe opent. De scheiding naar beneden wordt gegeven voor wederom een concluderend 'zo', כֵּן in 4aB. De derde strofe wordt begonnen door 'Gelukkig', een אֲשֶׁרִי uitspraak.

Parallellismen binnen de strofen

Strofe 1

Als de HEER niet bouwt het huis / Als de HEER niet bewaakt de stad || Zo geeft Hij aan Zijn geliefde slaap – synoniem parallellisme

Sloven || werken || Vroeg op te staan || blijven zitten || eten – synoniem parallellisme
Sloven / werken / Vroeg op te staan / blijven zitten / eten || slaap – antithetisch parallellisme
Bouwers / wachter || jullie – synoniem parallellisme

Strofe 2

Zonen / vrucht van de schoot || pijlen / zonen – synoniem parallellisme

Strofe 3

Man || zij – antithetisch parallellisme

Parallellismen binnen de Psalm

Huis || zonen – synoniem parallellisme
Bouwers / wachter || sterke, man – synoniem parallellisme
Wachter || pijlen || pijlkoker – synoniem parallellisme
Stad || poort – synoniem parallellisme
Slaap || erfdeel / beloning – synoniem parallellisme

6. Literaire en redactionele kritiek

Psalmen

De huidige vorm van het psalmenboek laat een lange geschiedenis zien van ontwikkeling, zowel op oraal als literair niveau. De aanwezigheid van vroege collecties in het psalmenboek zijn soms duidelijk, zoals de pelgrimsliederden. Daarnaast heeft er redactie plaatsgevonden op grotere gehelen.¹³ Er worden vijf boeken onderscheiden in het psalmenboek, te weten 1-41, 42-72, 73-89, 90-106 en 107-150. De eerste vier hiervan worden afgesloten met een doxologie. Er worden ook wel eens een andere collecties ondersteld, bijvoorbeeld 42-83 als zijnde Elohistische psalmen of collecties van psalmen voor de kinderen van Korach.¹⁴

De huidige vorm van het psalmenboek wordt gedateerd voor het eind van de Perzische periode in de late vierde eeuw BCE. Er zijn geen aanwijzingen voor Griekse invloeden of woorden in de psalmen, zoals die wel te vinden zijn in de geschriften uit de Hellenistische tijd. Veel van de psalmen komen uit de tijd van de monarchie, aangezien ze refereren aan de koning en de tempel. Andere zijn duidelijk

¹³ Childs, B. S., *Introduction to the Old Testament as scripture*, London: SCM Press, 1979, pag. 511.

¹⁴ Coogan, M.D., *The Old Testament : a historical and literary introduction to the Hebrew scriptures*, New York: Oxford University Press, 2006, pag. 457.

van de ballingschap, als bijvoorbeeld in psalm 137 het ontbreken van de tempel wordt bezongen. Verder is er sprake van anthologieën in de psalmen. Dat wil zeggen dat psalmteksten werden hergebruikt, er dingen werden toegevoegd, et cetera. Een precieze datering van de meeste individuele psalmen is daarom erg moeilijk.¹⁵

Shir hama'alot

De psalmen 120 tot en met 134 vormen een eigen groep binnen het psalmenboek. Ze hebben veel gemeenschappelijke eigenschappen. Het is niet waarschijnlijk dat het om een oorspronkelijke eenheid gaat, maar om een verzameling.¹⁶ Grote factor hierin is het opschrift boven deze psalmen *shir hama'aloth*. Over de betekenis van *hama'aloth* is geen eenduidigheid. Er worden verschillende betekenissen aan gegeven. Zo wordt het bijvoorbeeld in verband gebracht met pelgrimage, of met de in totaal vijftien treden die men moest betreden in de tempel, of het opklimmen naar een heiligdom.

Psalm 127

Psalm 127 betreft een wijsheidspsalms. Deze valt uiteen in twee delen. De eerste twee verzen gaan over het belang van Gods handelen in het menselijk leven. De laatste drie verzen vormen het tweede deel en gaan over het ontvangen kinderen als zegen van God. Mogelijk zijn deze delen vanwege hun wijsheidskarakter samengevoegd in één psalm.¹⁷ In tegenstelling tot Weiser zijn er ook commentatoren die deze psalm als een originele eenheid zien. Eén van hen is Dahood. Hij leest de psalm als een koningspsalm en ziet zo wat betreft de thematiek een eenheid. Eveneens ziet hij in de woordkeus en grammatica aanwijzingen om aan te nemen dat het niet twee aparte delen zijn.¹⁸ Keil en Delitzsch reppen niet over twee afzonderlijk ontstane delen. Wel merken zij de twee delen op, maar zien het tweede een concreet voorbeeld bij het eerste gedeelte.¹⁹

Op het niveau van de tekst lijkt het einde van vers twee ook een duidelijke afsluiter te zijn. Na een ABBA structuur van de eerste twee verzen wordt afgesloten met een soort van conclusie, ingeleid met het woordje 'zo'.²⁰ Het tweede deel begint met 'zie', eveneens een signaalwoord. Hossfeld en Zenger concluderen daarom dat beide delen op zichzelf afgeronde delen zijn, die zelfstandig ook te

¹⁵ Coogan, *Introduction*, pag. 460.

¹⁶ Hossfeld, F.L. & Zenger, E., *Herders theologischer Kommentar zum Alten Testament: Psalmen 101-150*, Freiburg: Herder, 2008, pag. 392.

¹⁷ Weiser, A., *The Psalms: a commentary*, Philadelphia: The Westminster Press, 2000, pag. 764.

¹⁸ Dahood, M.J., *The Anchor Bible: Psalms*, New York: Doubleday, 1964, pag. 222.

¹⁹ Keil, C.F. & Delitzsch F., *Commentary on the Old Testament: Psalms*, Grand Rapids: Eerdmans, 1978, pag. 293.

²⁰ Hossfeld & Zenger, *Psalmen*, pag. 516.

begrijpen zijn.²¹ Zij zien een mogelijkheid dat beide delen later zijn samengevoegd. Sommige anderen delen die mening niet en vinden de inhoud van beide delen elkaar tegenspreken. Zij duiden het eerste deel als passief voor de mens en het tweede als een juist actieve rol voor de mens. Een mogelijkheid die zij verder noemen is dat vers 1 en vers 3-5 bestaande spreuken waren, welke worden samengebonden door de Psalmdichter door middel van vers 2.²² Seybold ziet Psalm 127 als een compositie rond het thema 'de zegen van JHWH. Vers drie is mogelijk een redactionele toevoeging om de beide delen aan elkaar te verbinden.²³

Hossfeld en Zenger noemen vijf redenen om aan te nemen dat beide delen bij elkaar horen.²⁴

1. JHWH wordt in het eerste deel gepresenteerd als een gever van goede gaven. In het tweede deel worden kinderen/zonen als een gave/beloning gezien.
2. Beide delen hebben een gemeenschappelijk wereldbeeld. Bijvoorbeeld in stad, wachter, vijanden en poort.
3. Stad en huis als mensen uitleggen. De verdediging van de stad correspondeert met zonen die de familie beschermen/verdedigen.
4. In een Sumerische hymne aan de graan en cultuurgodin Nisaba komt een soortgelijke tekst voor, waar een vergelijkbaar motief speelt. Dit pleit voor samenhang.
5. Overeenkomsten op het gebied van de Hebreeuwse tekst.

Salomo

Het opschrift boven deze psalm noemt de naam van Salomo. Dit is opmerkelijk, want alleen bij deze van de *shir hama'alot* is dat het geval. Het is te vertalen met 'aan of voor Salomo', maar sommige vertalingen kiezen ook voor 'van Salomo'.

Vanwege het wijsheidskarakter is het mogelijk dat de psalm aan Salomo wordt toegeschreven, omdat hij wordt beschouwd als de auteur van wijsheidsspreuken in het Oude Testament. Eveneens zou er een relatie kunnen zijn tussen Salomo en het bouwen van het huis in vers één. Dit huis wordt in de Rabbijnse literatuur veelal gezien als de Tempel van Salomo. De naam van Salomo kan ook verband houden met 'geliefde' uit vers twee. De tweede naam die David aan zijn zoon Salomo geeft is Jedidja. Dat betekent: de geliefde van JHWH. Hier zou dus een verband kunnen zijn.²⁵

²¹ Hossfeld & Zenger, *Psalmen*, pag. 517.

²² Hossfeld & Zenger, *Psalmen*, pag. 517.

²³ Seybold, K., *Die Wallfahrtspsalmen*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1978, pag. 31.

²⁴ Hossfeld & Zenger, *Psalmen*, pag. 517.

²⁵ Dahood, *Psalms*, pag. 223.

Keil en Delitzsch merken dit eveneens op. Ze zien een andere reden om aan te nemen dat Salomo de auteur is, in het gegeven dat Salomo wijsheid en rijkdom kreeg in de droom te Gibeon (1 Koningen 3). Ook lijkt de psalm in veel opzichten op het Spreukenboek.²⁶ Hossfeld en Zenger voegen hier aan toe dat het bouwen van een huis ook verband kan houden met het bouwen van een dynastie. Dit zou dan voor Salomo als auteur, dan wel ontvanger kunnen pleiten. Boeiend is om hier 2 Samuël 7 naast te leggen.²⁷

Daarnaast noemen Keil en Delitzsch Theodoret die opmerkte dat de psalm wellicht beter te plaatsen is in de tijd van de herbouw van de tempel. Dit gezien de passage over het bouwen van het huis. Het krijgen van kinderen zal toen ook zegen betekenen hebben, aangezien zij die terugkeerden uit de ballingschap een minderheidsgroepering waren te midden van vijandige volken.²⁸

Het is moeilijk dan wel onmogelijk deze psalm te dateren. Wanneer het gaat om een koningspsalm zoals Dahood suggereert, moet het stammen uit de tijd van de monarchie en pre-exilisch zijn. Wanneer het gaat om de tijd van de herbouw van de tempel moet het post-exilisch zijn. De incorporatie van de psalm in de huidige collectie is in ieder geval een post-exilisch fenomeen. Mogelijk is de re-interpretatie dat het een psalm van Salomo is van nog later tijd.²⁹ De mogelijkheid dat het aan Salomo geschreven is, heeft niet met dit probleem te maken. Er is in de tekst echter geen aanwijzing naar een bepaalde historische situatie of dergelijke en daarom behoort volgens Weiser de tekst tot de tijdloze wereld van de spreuken.³⁰

7. Vormkritiek

Verschillende literaire genres kunnen in de psalmen onderscheiden worden die elk hun eigen functie in de cultus hebben.³¹ Enkele voorbeelden van deze genres zijn individuele klaagliederen, gemeenschappelijke dankliederen, hymnes over de schepping, koningspsalmen en wijsheidpsalmen. Psalm 127 wordt bij dit laatste genre ondergebracht.³²

Psalm 127 is een wijsheidsgedicht. Hier zijn diverse aanwijzingen voor. Twee typische thema's voor wijsheidsliteratuur komen in deze psalm terug: het leven van de rechtvaardige en het 'raadgeven'

²⁶ Keil & Delitzsch, *Psalms*, pag. 292.

²⁷ Hossfeld & Zenger, *Psalmen*, pag. 520.

²⁸ Keil & Delitzsch, *Psalms*, pag. 292.

²⁹ Allen, L.C. *World biblical commentary: Psalms 101-150*, Waco, Texas: Word Books, 1983, pag. 179.

³⁰ Weiser, *Psalms*, pag. 764.

³¹ Childs, *Introduction*, pag. 509.

³² Coogan, *Introduction*, pag. 462.

voor het leven van alle dag. De ‘Gelukkig is hij’ uitspraak is ook kenmerkend voor wijsheidsliteratuur.³³ Allen merkt op dat deze psalm meer bij standaard wijsheidsliteratuur past dan bij de psalmen. Zo is er ook geen aanwijzing in de psalm te vinden voor een cultische setting. Allen concludeert dat de psalm het beste gezien kan worden als een *popular, didactic religious wisdom poetry*.³⁴ Hossfeld en Zenger komen tot een zelfde gedachte. Zij noemen ook de spreukvorm van het eerste vers, het vergelijken in vers vier en het gelukkig prijzen in het laatste vers. Het doel van deze wijsheid is het welslagen van het alledaagse leven, ofwel vertrouwen op God om zegen te verkrijgen.³⁵ Human spreekt over de invloed van wijsheidsliteratuur in de psalmen. Psalmen reflecteren iets van deze literatuur.³⁶

Dahood leest Psalm 127 als een koningspsalm. Dit niet alleen vanwege het opschrift “voor Salomo”. Huis en zonen interpreteert hij als koningshuis, een dynastie. Dat is vervolgens ook een bescherming tegen vijanden.³⁷

Hoewel Psalm 127 *an sich* niet direct aanleiding geeft om gebruik in de liturgie te vermoeden, heeft het dit in breder verband wel. De liederen van de opgang, psalmen 120 tot en met 134, werden gebruikt bij de liturgie op het jaarlijkse *Sukkoth*-feest.³⁸ Dit zou de post-exilische *Sitz im Leben* van deze psalmen genoemd kunnen worden. De eigen *Sitz im Leben* van de afzonderlijke psalmen is moeilijk te traceren. Van Psalm 127 wordt door sommigen vermoed dat het oorspronkelijk gezongen werd bij een geboorte. Allen noemt H. Schmidt die de psalm interpreteert als een felicitatielied bij de geboorte van een zoon.³⁹

8. Traditiekritiek

De eerste twee psalmen van het psalmenboek vormen de inleiding op het boek. Twee thema's worden ingeleid die in het hele boek terug komen. De eerste psalm betreft de Torah, de tweede JHWH en Zijn Gezalfde en Sion ofwel eschatologie.

Torah-ethiek

³³ Allen, *Psalms*, pag. 178.

³⁴ Allen, *Psalms*, pag. 178.

³⁵ Hossfeld & Zenger, *Psalmen*, pag. 518.

³⁶ Human, D.J., “From exile to Zion”, in: Zenger, E.(ed), *The composition of the book of psalms*, Leuven: Peeters, 2010, pag. 524.

³⁷ Dahood, *Psalms*, pag. 222.

³⁸ Human, *The composition of*, pag. 527.

³⁹ Allen, *Psalms*, 178.

Torah en wijsheid zijn in de Psalmen onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het Psalmenboek begint er mee; de rechtvaardige die gelukkig geprezen wordt en de goddeloze die het tegendeel wacht. De rechtvaardige; hij die zijn vreugde in de wet, de Torah vindt. De ethiek die dat met zich meebrengt is in de psalmen onlosmakelijk verbonden met wijsheidsspreuken. De toon die gezet wordt in de eerste psalm, komt door het hele boek heen terug. Dit motief komt ook in Psalm 127 naar voren.⁴⁰

Sion

Het tweede motief dat in heel het psalmenboek terugkomt is dat van God die uiteindelijk vrede brengt. Psalm 2 schetst God als koning van de wereld tegen wie de koningen van de aarde zich samenspannen. Uiteindelijk lacht God er om, omdat Hij Zijn Koning gezalfd heeft over Sion, Zijn heilige berg. Psalm 2 geeft een belofte van uitkomst. Terwijl de mens lijdt en slachtoffer is, kan hij maar één ding: schuilen bij God(vers 12). In de psalmen klinkt dit motief veel door⁴¹.

In de Shir Hama'alot zijn drie composities te onderscheiden van elk vijf psalmen: 120-124, 125-129, 130-134. Het hoofdthema hierin is JHWH en Sion. Dat komt naar voren in de drie subthema's JHWH's zegen die van Sion uitgaat, JHWH Die aan het werk is op Sion en Sion als een paradigma van vertrouwen.⁴² Hier komt een concept naar voren dat JHWH op de Sion woont en dat daar Zijn zegen vandaan komt. 'Boven', op de berg Sion, daar is de zegen, terwijl 'beneden' het harde, gewone leven van zwoegen et cetera plaatsvindt.

God de Schepper van hemel en aarde

God als Schepper is een motief dat ook een belangrijke rol speelt in de Psalmen. Vijf keer in de Psalmen wordt dit gekoppeld aan hulp: 'Onze hulp is de naam van de Heer, die hemel en aarde gemaakt heeft'(onder andere Psalm 124:8). Hulp en zegen zijn zo gekoppeld aan het scheppingsmotief. De Schepper is hier uitermate geschikt voor. Hij is eeuwig en strekt Zich zo ver voor en na de mens uit.⁴³ Tegelijk weet de Schepper het beste wat zijn schepsels nodig hebben. Als de Psalmen spreken over God als schepper, is dat meestal om uit te drukken dat God dus werkelijk in staat is de mens te helpen en te zegenen, te redden en te beschermen.⁴⁴

⁴⁰ Human, *The composition of*, pag. 523.

⁴¹ Spronk, K. & Wieringen, A. van, *De Bijbel theologisch*, Zoetermeer: Meinema, 2011, pag. 122.

⁴² Human, *The composition of*, pag. 529.

⁴³ Spronk & Wieringen, *De Bijbel theologisch*, pag. 126.

⁴⁴ Spronk & Wieringen, *De Bijbel theologisch*, pag. 128.

Slaap

Slaap werd in de oudheid gezien als een gift van de goden aan de mens. Slapeloosheid juist als een teken van goddeloosheid.⁴⁵ Daarnaast is van Salomo het verhaal bekend dat God hem in een droom wijsheid en inzicht schenkt (1 Koningen 3). God geeft slaap en de mens vindt rust van zijn werk. Het is een gift die onafhankelijk is van wat de mens heeft gedaan, er staat geen voorwaarde tegenover.⁴⁶ Hier is ook iets in te herkennen van de Sabbath. Eén dag mag de mens rusten van zijn werk. Dat is niet per se verdient, maar door God bepaald. In die zin is de rust ook een gave van God.

9. Antropologie, sociologie, instellingen

Kinderen

Kinderen spelen een belangrijke rol en worden gezien als een zegen van God. Kinderen betekent dat er nageslacht is. Dat betekent zegen voor het huis, de stad en de velden; omdat er dan toekomst is. In het bijzonder waren zonen symbolen van toekomst.⁴⁷ Israël kende toen namelijk ook een patriarchale samenleving. Dit wordt ook wel de *bet-ab* genoemd: het vaderhuis.⁴⁸ Zonen konden de naam en het geslacht voortzetten en zo kon ook het familiebezit in de familie blijven. Voor de ouders betekenden kinderen ook een waarborg van bescherming en verzorging in hun grijze jaren. Zoals eerder gezegd speelden zonen een belangrijke rol. Niet alleen voor de toekomst, maar ook voor het heden. Kinderen en dus in het bijzonder zonen betekende ook aanzien, en niet de schaamte van kinderloosheid in het leven in de gemeenschap. Kinderloosheid of onvruchtbaarheid werd namelijk beschouwd als een beproeving, dan wel straf van God.⁴⁹ Dat betekende dan ook meer aanzien/rechten wanneer in de poort werd gesproken.

Stadspoort

De stadspoort was de publieke plaats voor juridische, sociale, economische en politieke activiteiten. Rechtszittingen hadden plaats bij de stadspoort. De stadspoort was van oudsher de plek waar de oudsten van de stad zich verzamelden. Zij genoten zekere autoriteit en speelden een belangrijke rol in het leven van de gemeenschap en vormden min of meer een stadsbestuur. Oudsten vormden niet een raad of bestuur, maar waren dat als vanzelf vanwege hun leeftijd, levenswijsheid en goede familienaam. In de poort werden alle belangrijke zaken besproken en beslist. Uiteenlopend van verkoop van land tot getuigen bij een leviraatshuwelijk. Stedelingen die zich niet tot deze groep

⁴⁵ Hossfeld & Zenger, *Psalmen*, pag. 527.

⁴⁶ Human, *The composition of*, pag. 532.

⁴⁷ Human, *The composition of*, pag. 533.

⁴⁸ Vaux, R. de, *Hoe het oude Israël leefde 1*, Roermond: Romen, 1973, pag. 49.

⁴⁹ De Vaux, *Hoe het oude Israël 1*, pag. 84.

konden rekenen zouden zich niet wagen zich bij deze groep te mengen.⁵⁰ Kinderloosheid zou hier een reden voor zijn.

10. Umwelt

Er is een inscriptie in een Babylonisch gebouw dat van de god Marduk het volgende zegt: “Er is geen huis waarvan het fundament is gelegd zonder u...; wie kan iets doen zonder u?”.⁵¹ Weiser noemt dit citaat in zijn commentaar, maar geeft daar geen verdere bronvermelding bij. Marduk is een Sumerische god uit het Mesopotamisch pantheon, die voor het eerst wordt gedateerd drie millennia BCE. Marduk geldt als patroon van Babylon. In de loop van de tijd heeft Marduk een grotere betekenis gekregen en werd hij gezien als een groot kosmisch heerser over de aarde. In het eerste millennium BCE wordt Marduk gezien als de schepper van het universum. De verwoesting van Babylon in 689 BCE wordt ook in verband gebracht met de theologie rond Marduk. Het Assyrisch bewind zou bijvoorbeeld onrust in de hand werken door het verwerpen van de Marduk-verering. Later vindt er herstel van de Marduk-cultus plaats en keert de rust weer.⁵²

Kraus en Hossfeld en Zenger citeren beide een Sumerisch lied aan de godin Nisaba.

Nisaba, die die verlassene Stätte wieder aufbaut,
die die Mensch[en sicher wohn]en lässt,
die die [Städte] erneuert, die gute An[weisung ertei]lt,

...

Nisaba, wo du es nicht festsetzt,
baut der Mensch kein [Haus], baut er keine Stadt,
baut er keinen Palast, bestellt er keinen König,
besorgt er keinen Palast, bestellt er keinen König,
besorgt er nicht die Reinigungskulte der Götter.
Nisaba, wo du nicht nahe bist,
baut er keine Hürde, macht er keinen Pferch,
erfreut der Hirte sein Herz nicht beim Schalmeienspiel.

...

Die Herrin, die Herzensfreude *schenkt*, bist du,
guten Samen legst du in der Mutterleib,

⁵⁰ Pedersen, J., *Israël: its life and culture I-II*, Londen: Oxford University Press, 1926, pag. 36.

⁵¹ Weiser, *Psalms*, pag. 764.

⁵² Lowell, K.H., “Marduk”, in: Freedman(ed.), D.N., *Anchor Bible dictionary, volume 4*, New York: Doubleday, 1992, pag. ?.

lässt die Frucht im Mutterleib groß werden,
schenkst der Mutter die Liebe zum Kind⁵³.

Nisaba wordt ook wel Nidaba genoemd en is een Sumerische godin uit het Mesopotamische pantheon. In Babylonië is ze de godin van educatie, kennis en reptielen. Vermoedelijk is haar cultus al rond 3200 BCE ontstaan. Ze wordt afgebeeld als een slang of een vrouw met een slang.⁵⁴

11. Geschiedenis

Het is moeilijk de psalm te dateren en zoals eerder gezegd lijkt de psalm te behoren aan de tijdloze wereld van de spreuken.⁵⁵ Mogelijk ligt het ontstaan van deze psalm in de tijd van de monarchie. In dat geval is het van voor de ballingschap en is het ontstaan tussen de 10^e en 6^e eeuw BCE.⁵⁶ Door sommigen wordt het gedateerd aan het eind van deze periode, net voor de wegvoering van de Judeërs.⁵⁷ De compositie van de huidige collectie Psalmen vindt in ieder geval na de ballingschap plaats en ook de samenstelling van de liederen van de opgang wordt in deze tijd gedateerd. Mogelijk gaat het om de late zesde eeuw BCE, maar meer waarschijnlijk is dat het de vroege tot halverwege de vijfde eeuw BCE betreft.⁵⁸ Op basis van de inhoud van deze vijftien psalmen lijkt het aannemelijk dat de er sprake is van een functionerende tempel, muren en stadspoorten. Als de redactie dan na de ballingschap heeft plaatsgevonden, is het vervolgens ook aannemelijk dat het na de herbouw onder leiding van Nehemia heeft plaats gevonden. Dat zou betekenen dat de redactie plaats vond na 445 BCE.⁵⁹

De Perzische periode begint in 539 BC wanneer Cyrus Babel in heeft genomen. Voor de ballingen uit het Tweestammenrijk heeft dit tot gevolg dat er een einde komt aan hun ballingschap. In 538 BC geeft Cyrus een edict af waarin hij toestaat dat ballingen terug mogen keren naar hun vaderland en daar ook hun eigen, lokale religie weer mogen uitoefenen.⁶⁰ Zo mogen ook de Judeërs terugkeren naar Palestina en de tempel herbouwen. Ze moeten niet terugkeren, maar worden wel in de gelegenheid gesteld.

⁵³ Hossfeld & Zenger, *Psalmen*, pag. 532.

⁵⁴ Ann, M., *Goddesses in World Mythology*, Santa Barbara, California: ABC-CLIO, 1993, pag. ?.

⁵⁵ Weiser, *Psalms*, pag. 764.

⁵⁶ Woude(red.), A.S. van der, *Bijbels handboek 2a*, Kampen: Kok, 1981, pag. 135.

⁵⁷ Allen, *Psalms*, pag.179.

⁵⁸ Crow, L.D, *The Songs of Ascents*, Atlanta, Georgia: Scholars Press, 1996, pag. 167.

⁵⁹ Crow, *Songs of Ascents*, pag. 171.

⁶⁰ Coogan, M.D., *A Brief Introduction to the Old Testament*, New York: Oxford University Press, 2009, pag. 328.

Palestina was overigens niet ontvolkt. Zeer waarschijnlijk was alleen de bovenlaag van de bevolking weggevoerd. Wel hadden de Babylonische troepen grote verwoestingen aangericht en ook Jeruzalem en de tempel waren daarbij niet gespaard gebleven.⁶¹

Jeruzalem wordt weer opgebouwd en ontwikkelt zich nu weer als centrum. De landbouwcultuur van voor de ballingschap is in verval geraakt en er ontstaat in Jeruzalem een stadsgemeenschap. Dat wil zeggen dat de bewoners niet meer zozeer afhankelijk zijn van de landbouw, maar andere bronnen van inkomst hebben. Voorbeelden hiervan zijn handelaren, ambtenaren en tempelpersoneel.⁶²

Volgens de Bijbelse overlevering duurt het nog jaren voordat de tempel en de stadsmuren herbouwd worden. Als dit gebeurt onder leiding van Nehemia is het al het jaar 445 BCE. Hoewel het religieuze leven niet weg is geweest uit Jeruzalem en omgeving⁶³, wordt het onder Ezra en Nehemia weer op een hoger niveau getild. Zo wordt bijvoorbeeld het Loofhuttenfeest groots gevierd (Nehemia 8: 15-19).

12. Godsdienst van Israël

Sukkoth

Sukkoth, of in vertaling het Loofhuttenfeest, is één van de jaarlijkse grote feesten. Het was de belangrijkste en de drukste van de jaarlijkse bedevaarten naar het heiligdom in Jeruzalem. Aan het Loofhuttenfeest zijn drie dimensies verbonden: die van een oogst- en dankfeest, herinnering aan de uittocht en dat van een altaar- en tempelfeest⁶⁴. Het wordt ook wel het feest van JHWH genoemd. Van oorsprong was het een landbouwfeest. Nadat men de laatste oogst heeft verwerkt komt men God danken.⁶⁵ Het landbouwfeest komt voort vanuit het boerenleven. Tijdens de oogst bouwde men hutten, die men vervaardigde uit takken en vervolgens oprichtte in de wijngaarden gedurende de druivenoogst en de pluk van het fruit. Er werd na de oogst dan een feest in de openlucht gevierd (Richteren 21). Zo kon het feest van de pluk ook het feest van de loofhutten worden genoemd. Deuteronomium voegt er aan toe dat het offeren in Jeruzalem moet gebeuren. Er vindt zo een cultuscentralisatie plaats; de hutten worden nu in Jeruzalem gebouwd, als equivalent van de hutten in de wijngaarden. Later is aan deze hutten en het feest een gebeurtenis verbonden, namelijk dat van de uittocht uit Egypte. Dat is overigens opmerkelijk, aangezien het volk in de woestijn in

⁶¹ Woude, van der, *Bijbels handboek 2a*, pag. 143.

⁶² Crow, *Songs of Ascents*, pag. 176.

⁶³ Woude, van der, *Bijbels handboek 2a*, pag. 158.

⁶⁴ Woude(red.), A.S. van der, *Bijbels handboek 1*, Kampen: Kok, 1997, pag. 534.

⁶⁵ Vaux, de, *Hoe het oude Israël 2*, pag. 446.

tenten had geleefd, en niet in hutten.⁶⁶ Het feest was dus een pelgrimstocht naar het enige heiligdom; Jeruzalem. Het duurt 7 dagen. Bij de terugkeer uit de ballingschap krijgt dit een nieuwe dimensie en wordt het bouwen van loofhutten herhaald (Nehemia 8). Mogelijk is dit voor het eerst dat het zo centraal rond de tempel gebeurt. Het landbouwkarakter is zo langzaam verandert in een viering van de herbouw, dan wel vernieuwing van de tempel.⁶⁷

13. Theologische evaluatie

Na op verschillende wijzen naar de tekst te hebben gekeken en informatie te hebben ingewonnen, komt nu het moment om iets te zeggen over de betekenis van de tekst. Door middel van een vers-voor-vers exegese wil ik dat doen. Eveneens wil ik hier tot een antwoord komen op een aantal gestelde deelvragen.

Vers-voor-vers exegese

Vers 1

Het opschrift een "Lied van de opgang" is later toegevoegd door de redacteurs die deze vijftien liederen gebundeld hebben. 'Voor Salomo' is waarschijnlijk ook een latere toevoeging. Het is ook mogelijk 'Van Salomo' te vertalen, maar hier is geen overtuigend bewijs voor geleverd.

De Psalm schetst het beeld van een huis dat gebouwd wordt en een stad die bewaakt wordt. De dichter stelt dat als de HEER dat Zelf niet doet, de moeite van de bouwers en de wachter tevergeefs is. Een huis bouwen garandeert niet dat men er in kan wonen; een vijand zou het kunnen innemen en bewonen. De zegen van de HEER is noodzakelijk, wil het zwoegen en waken niet tevergeefs zijn. Huis kan letterlijk als huis worden geïnterpreteerd, maar er zijn meer mogelijkheden. Het is ook mogelijk dat met huis de tempel wordt bedoeld. In het licht van de herbouw van de tempel zou de dichter gedacht kunnen hebben aan de tegenslag die men ondervond bij de herbouw van de tempel en de stadsmuren (zie onder andere Nehemia 4). Een andere mogelijkheid is dat bij huis gedacht wordt aan een familie, of in het geval van een koning aan een dynastie. De zonen uit vers 3-5 zouden hiermee verband kunnen houden. Wanneer de tekst gelezen wordt als zijn van of voor Salomo dan zou het passend zijn dat het om zowel de bouw van de tempel als van een dynastie gaat. Het waken zou dan ook het beschermen van de familie kunnen zijn. Of het 'bewaken' van de familienaam, door een nieuwe generatie te 'bouwen'.

⁶⁶ Vaux, de, *Hoe het oude Israël 2*, pag. 455.

⁶⁷ Vaux, de, *Hoe het oude Israël 2*, pag. 450.

Vers 2

Tevergeefs is het vroeg op staan en het laat naar bed gaan, want de zegen is uiteindelijk van de HEER afkomstig. Vroeg opstaan en laat opblijven – overmatig veel - , dat betekent de hele dag werken om eigen voordeel, oogst, winst te bewerken. Met als gevolg dat men brood eet dat men door hard te ploeteren en zwoegen verkregen heeft. Het woord dat hier gebruikt wordt voor zwoegen kan ook vertaald worden met smarten. Het doet denken aan het paradijs. Adam en Eva worden het paradijs uitgestuurd, met de woorden dat de vrouw met smart kinderen zal baren en dat de man hard zal moeten zwoegen voor zijn eten: om er met smart van te eten. Deze Psalm keert dit om. Het is tevergeefs hard te zwoegen, want de HEER geeft slaap. Niet door toedoen of zelf bewerkt door mensen, maar als een geschenk geeft de HEER slaap. Zwoegen, waken, elk menselijk handelen is tevergeefs, aangezien de HEER het Zijn geliefde gééft.

De HEER geeft Zijn beminde slaap. Sommigen geven het weer alsof de HEER iets in de slaap geeft dan wel als in de slaap. Dit is een grammaticale afweging. Slaap werd in de oudheid gezien als een geschenk van de goden, en voor de dichter zal dit niet anders zijn geweest. Slaap als het ultieme geschenk.

Dan komt de vraag wie de geliefde van de HEER is. De tekst geeft het in enkelvoud weer. Dat is opvallend tegenover het 'jullie' aan het begin van vers 2. Een mogelijkheid is om hier aan Salomo te denken. Hij kreeg als tweede naam Jedidja, wat betekent: geliefde van de HEER. Eveneens is van Salomo bekend dat hij in een droom te Gibeon van God de gave van wijsheid krijgt. In de slaap schenkt de HEER het aan Salomo. Toch hoeft het niet per se op Salomo te slaan. In vers 1 was ook de wisseling van collectief en individu aan de orde. Het brengt de tekst dichterbij het individu. Van het grote collectief van de stad, naar de individuele gelovige.

Vers 3

Met vers 3 begint het tweede deel van Psalm 127. Dit vers bezingt de zonen. Zonen, de vrucht van de schoot, worden een erfdeel van de HEER genoemd, een beloning. Dit is lastig, want een erfdeel krijgt men en een beloning verdient men. Loon zou verstaan kunnen worden als een beloning van godsdienstigheid. Kinderen werden gezien als een zegen van de HEER, kinderloosheid werd gezien als een beproeving, dan wel straf van God. Het synoniem parallellisme met slaap benadrukt dat zonen uiteindelijk gaven van de HEER zijn, die men niet met hard werken kan verkrijgen. Erfdeel van de HEER wil aangeven dat het bijzondere aandacht en zorg verdient. Mogelijk heeft erfdeel ook de betekenis dat door de kinderen Gods volk wordt uitgebreid en voortgezet. In die zin zijn de kinderen ook erfgenamen van de HEER.

Vers 4

De zonen worden vergeleken met pijlen in de hand van een sterke. Mogelijk doelt de dichter op het volgende. Kinderen waren een soort van levensverzekering. In de jeugd, wanneer de ouders zelfs nog sterk zijn, geven zij hun kinderen zorg en bescherming. Als de ouders oud geworden zijn, krijgen zij hetzelfde terug van hun kinderen. Daarnaast betekenden zonen voortzetting van de familienaam, het familiebezit, et cetera. De man is gezegend, hij heeft de gave van kinderen gekregen. Een synoniem parallellisme met de bouwers en wachter kan opgemerkt worden. Dat wat de wachter en bouwers nodig hebben, heeft deze man concreet in handen.

Vers 5

Vers 5 prijst de man die zijn pijlkoker met zulke pijlen gevuld heeft. Meer zonen betekende meer aanzien en meer stemrecht in de poort. Hoe meer zonen, ook hoe meer zekerheid. Een zegen om zulke pijlen op voorraad te hebben. Ook moet opgemerkt worden de parallel met de wachter uit vers 1. De wachter en pijl en pijlkoker. Dat hoort bij elkaar. Zoals de wachter de stad bewaakt, bewaken zonen de familie. Tevergeefs waakt de wachter als de HEER Zelf de stad niet bewaakt, eveneens zijn zonen een geschenk van de HEER.

In het tweede deel van vers 5 wisselt het perspectief weer van enkelvoud naar meervoud. Mogelijk zijn het de zonen die bedoelt worden als degenen die met de vijanden in de poort spreken.

Anderzijds, als hier weer een perspectiefwisseling plaatsvindt zou het ook kunnen gaan over de mannen. In ieder geval zullen zij niet beschaamd worden; het zal niet tevergeefs zijn als zij met de vijanden spreken. Met vijanden kan het om allerlei vijanden gaan. Zowel vijanden van buiten de stad, of vijanden binnen de stad. In het laatste geval klinkt vijanden wellicht zwaar, maar bedoeld wordt dan mensen tussen wie er onrecht geschiedt of met elkaar in onmin leven. Beide type vijanden ontmoet met bij de poort. De stad uit vers 1 en de poort uit dit vers lijken de Psalm in te sluiten.

Salomo

Het is mogelijk de hele tekst te lezen als een psalm van of voor Salomo. De betekenis wordt dan als volgt. Het bouwen van de tempel kan niet buiten de HEER om. Het bouwen van een dynastie eveneens niet. Zwoegen is tevergeefs, er valt niets te verdienen; de HEER geeft het Zijn geliefde – Jedidja - in de slaap. Net zoals de wijsheid die Salomo tijdens de slaap in Gibeon kreeg. Voor Salomo zouden zonen ook een zegen zijn, aangezien zij de dynastie kunnen voortzetten en het koninkrijk kunnen beschermen en verdedigen: een zegen dus. De tekst zegt echter dat ook zonen niet te verdienen zijn, maar ook zo'n onverdiende zegen zijn.

Gezien het wijsheidskarakter van de Psalm is het mogelijk dat het eigen woorden van Salomo zijn. Het lijkt mij aannemelijker dat het een lied over Salomo betreft, dan dat Salomo dit over zichzelf heeft geschreven. Deze laatste interpretatie maakt van Psalm 127 een koningspsalm.

Dat de naam van Salomo aan deze Psalm is verbonden, kan echter ook het werk zijn van een latere redacteur. Wanneer men de naam van Salomo weglaat, krijgt de Psalm meer het karakter van een levenswijsheid voor het leven van alle dag. Het betreft dan het huis van de gewone man in zowel materieel als familiair opzicht.

Shir hama'aloht

De Psalm is opgenomen in het boek van de liederen *hama'aloht*. De vraag is dan waarom. Wellicht heeft de dichter bij het huis in vers 1 dan toch gedacht aan de tempel in Jeruzalem. Ook bij de muren kan hij aan de stad Jeruzalem hebben gedacht. Zeker wanneer men bedenkt dat de liederen zijn samengevoegd na de herbouw van de tempel en de muren. Dat was niet zonder slag of stoot gegaan. Men was afhankelijk geweest van de zegen van de HEER. En dat is men nog steeds, want de stad zou weer ingenomen kunnen worden. De Psalm spreekt van vertrouwen wat dat betreft. Kinderen zouden na de ballingschap ook als rijke zegen ervaren kunnen worden. De teruggekeerde ballingen waren nu in een minderheid en kinderen betekenden een steeds stabielere situatie van hun eigen groep. De zegen komt van boven, van de berg Sion. Dat spreekt in de liederen *hama'aloht*, dat spreekt ook in Psalm 127.

God geeft slaap

Geeft God Zijn geliefde slaap of geeft Hij iets in de slaap? Als het laatste het geval is, wat geeft God dan?

God geeft Zijn geliefde slaap. Hoewel veel vertalingen en commentatoren er voor kiezen hier woorden aan toe te voegen, lijkt het mij aannemelijk te kiezen voor deze optie. Slaap staat tegenover het zwoegen van de mens. Een goede gave van God, rust, waar men niets voor hoeft te doen. Men krijgt het, men kan het zelfs niet verdienen. Zwoegen aan een huis of een stad bewaken, het is tevergeefs als God zelf niet bouwt en waakt. Zo tevergeefs is arbeiden, want het levert geen slaap op. Het moet gegeven worden. God geeft slaap. Slaap werd in de Oudheid gezien als een geschenk van de goden. Daar hoeft niets aan toegevoegd te worden.

Passieve mens tegenover een actieve God?

Veronderstelt deze tekst een passieve houding van de mens tegenover een actieve God?

De HEER geeft slaap. Daar kan de mens niets voor doen. Het is een onverdiende gave. Toch wordt de mens niet aan de kant gezet. Het menselijk bouwen en waken is tevergeefs als God niet ook bouwt

en waakt. Dit lijkt meer op een meewerken, dan een alleen werken van God. Menselijke arbeid is tevergeefs als de HEER er niet aan meewerkt. Het vroeg opstaan en lang blijven zitten lijkt iets aan te willen geven van overmatig veel werken. Daarmee bereikt men niets.

Gods geliefden

Of het nu geliefde of geliefden moet zijn is geen eenduidigheid over. Wanneer de Psalm gelezen wordt als van of voor Salomo ligt het voor de hand voor een enkelvoud te kiezen. Meervoud lijkt meer in de lijn van vers 2 te liggen. Vers 1 heeft echter dezelfde wending van meervoud naar enkelvoud. Salomo kan dus bedoelt zijn met de geliefde van de HEER. Mij lijkt het ook zeer zeker mogelijk dat de individuele gelovige bedoelt wordt. De relatie tussen de HEER en de mens, een kleiner wordende cirkel van het collectief van de muren van de stad, naar het huis, naar het hart.

Eenheid of twee delen

Is de tekst een eenheid of bestaat deze uit twee delen(1-2 en 3-5)? Wat is het verband tussen deze delen?

Psalm 127 valt uiteen in twee delen. Het is de vraag of het twee oorspronkelijk afzonderlijke delen zijn, of dat het beide delen wel bij elkaar horen. De commentatoren verschillen. Sommigen zien twee afzonderlijke delen, die beide een andere thematiek behandelen en die later bij elkaar zijn gevoegd door een redactieproces. Er zijn denk ik echter te veel aanwijzingen om aan te nemen dat beide delen bij elkaar horen. Met name Hossfeld & Zenger zijn overtuigend met hun vijf argumenten. De verschillende stappen, waaronder de structuuranalyse, onderstrepen mijns inziens zijn argumenten. Dat twee afzonderlijke teksten zo op elkaar aansluiten lijkt mij niet waarschijnlijk. Mogelijk dat het tweede deel wel later is geschreven, als aanvulling of illustratie bij het eerste deel, maar dat kan ik niet aantonen.

14. Lezer-oriëntatie

In de geschiedenis is de tekst verschillend geïnterpreteerd. Ik wil inzoomen op een drietal interpretaties. De eerste betreft een joodse interpretatie van de psalm, de tweede een gereformeerde en tot slot een hedendaagse evangelicale invalshoek.

Joods

De tekst van Psalm 127 wordt geciteerd in de Palestijnse Talmoed, traktaat Hagigah 1:7 III. Dit traktaat gaat over de drie pelgrimsfeesten.⁶⁸

De tekst heeft het over drie Rabbijnen die op reis gaan door het Land. Ze komen in een stad waar ze Schriftgeleerde noch leraar aantreffen. Ze vragen aan de mensen hen de wachters van de stad te brengen. Vervolgens worden mensen van de senaat bij hen gebracht. De rabbijnen vragen of men denkt dat dit de wachters van de stad zijn. Ze zeggen dat dezen niets anders zijn de verwoesters van de stad. Als het volk dan vraagt wie wel de wachters van de stad zijn, antwoorden ze dat de Schriftgeleerden en leraren dat zijn. Volgens de Talmoed is dat in lijn met Psalm 127:1, waar staat: "Als de HEERE het huis niet bouwt, tevergeefs zwoegen zijn bouwers eraan; als de HEERE de stad niet bewaart, tevergeefs waakt de wachter."⁶⁹

Er wordt dus een link gelegd tussen Torahstudie en de wacht houden over de stad. Volgens de Psalm is dat tevergeefs als de HEERE Zelf niet de stad bewaart. Dit is opvallend, want als de HEER Zelf de stad niet bewaart, is Torahstudie tevergeefs? Of zal Torahstudie impliceren dat de HEER over stad waakt? Het is interessant de Targum hier naast te leggen. De Aramese vertaling van de Schrift zegt het namelijk zo: "Unless *the Memra of the LORD* builds the *city*, its *architects* labor in vain on it; unless *the Memra of the LORD* watches the *city of Jerusalem*, the watchman stays awake in vain."⁷⁰ De Targum spreekt op veel plaatsen over de aanwezigheid van de HEER door middel van Zijn *Memra*; Zijn woord⁷¹. De HEER manifesteert Zich door Zijn Woord, wat overigens nog niet wil zeggen dat de *Memra* letterlijk de HEER Zelf is.

Deze Targumtoevoeging zou de tekst kunnen verhelderen. Als het Woord van de HEER de stad niet bewaart, tevergeefs waakt de wachter. Torahstudie bewaart in dat geval de stad. Torahstudie is in de

⁶⁸ Neusner, J., *The Talmud of the land of Israel: a preliminary translation and explanation volume 20*, Chigago: Chigago Press, 1986, pag. 3.

⁶⁹ Herziene Statenvertaling.

⁷⁰ Stec, D.(ed.), *The Targum of Psalms*, Collegeville Minnesota: Liturgical Press, 1987, pag. 224.

⁷¹ <http://www.jewishencyclopedia.com/articles/10618-memra#anchor4>.

eerste plaats de beveiliging van de stad. Het is dan de vraag of dit ook geldt voor het eerste gedeelte van het Psalmvers; is Torahstudie ook noodzakelijk om het huis te bouwen? Het is mogelijk dat het om een spiritueel concept gaat van bouwen. De Tweede Tempel is verwoest, maar Torahstudie construeert als het ware een spirituele tempel. Mogelijk is dat is voor deze Rabbijnen belangrijker dan de fysieke realiteit van een tempel⁷².

In de Pesikta de-Rab Kahana, piska 15:5, komt dezelfde geschiedenis voor. De ware wachters van de stad zijn hier de leraren van de Schrift en Misjna. Zij bewaken dag en nacht de stad, door uit te voeren wat in Jozua 1:8 staat: “... maar u moet het dag en nacht overdenken...”⁷³. Vervolgens wordt ook hier Psalm 127:1 geciteerd. De tekst uit Jozua is een interessante toevoeging. In het vervolg van vers 8 uit hoofdstuk 1 wordt namelijk gesproken over het gevolg van het dag en nacht overdenken van de Torah: voorspoed.

Psalm 127 lijkt op het eerste gezicht een passieve rol voor de mens te zien. De Rabbijnen corrigeren in de Palestijnse Talmoed dit beeld. De mens heeft een actieve rol in het bouwen en beschermen van de stad. Door middel van Torahstudie wordt dit bewerkstelligd. Uit de tekst blijkt dat dit niet door iedereen gedaan hoeft te worden. Een soort van elite die zich hier mee bezighoudt kan dienen voor de gehele stad. Dat is voldoende om de stad te beschermen en voorspoed te verkrijgen van de HEER. De context van Jeremia vertoont overeenkomsten met die van de Rabbijnen: een verwoeste stad en (Tweede) Tempel. Men ziet uit naar de Messias dan wel de messiaanse tijd. De weg er naar toe is Torahstudie.

Gereformeerd

Voor een gereformeerde interpretatie van deze Psalm heb ik gekozen voor het commentaar van Johannes Calvijn. Een aantal opvallende zaken noem ik. Het eerste wat meteen opvalt is dat Calvijn de gedachte dat de psalm ten behoeve van Salomo is geschreven scherp aanvalt. Hij gaat er van uit dat Salomo de dichter is. Salomo wil volgens Calvijn de mens er toe oproepen God aan te roepen en niet op eigen kracht en wijsheid te vertrouwen.⁷⁴ De mens moet niet te hoogmoedig worden. De mens moet zich inzetten voor zijn werk en voor elk slagen van dat werk God de lof toe kennen.⁷⁵ Slaap moet niet geïnterpreteerd worden als werkelijke slaap, maar als een rustige arbeid. Geliefden

⁷² Vgl. Saperstein, M., *The Land of Israel in Pre-Modern Jewish Thought*, in: Hoffman, L., *The Land of Israel: Jewish Perspectives*, University of Notre Dame Press, Indiana, 1986, pag. 202.

⁷³ Herziene Statenvertaling.

⁷⁴ Calvijn, J., *Het boek der Psalmen*, Kampen : Kok, 1970, pag. 821.

⁷⁵ Calvijn, *Psalmen*, pag. 822.

zijn bij Calvijn al Gods kinderen.⁷⁶ Kinderen die een erfdeel zijn wil zeggen dat het God is die het leven van de mensen regelt en bestuurd. Dat kinderen een erfdeel en loon zijn wil zeggen dat ze niet bij toeval geschapen worden.⁷⁷ Van de vergelijking tussen kinderen en de pijlen zegt Calvijn dat zij die kinderloos zijn eigenlijk ontwapend zijn.⁷⁸ Het element van pelgrimage lijkt bij Calvijn geen rol te spelen.

Hedendaags, evangelicaal

Psalmen voor Nu is een project dat gestart is in 2002. Een groep hebraïci, dichters en componisten wil alle 150 psalmen opnieuw berijmen op nieuwe melodieën. Wat betreft het genre muziek komt het dichtbij hedendaagse popmuziek⁷⁹. De achtergrond van deze mensen is verschillend. Typeringen als 'hippe gereformeerden' en 'evangelicaal' zijn denk ik passend. Een groot deel is inmiddels gereed, waaronder Psalm 127. Als bijlage de volledige tekst. Hier de opvallendste elementen uit deze interpretatie.

De tekst blijft in zover ik kan beoordelen dicht bij de grondtekst. Geliefde wordt door de dichters geïnterpreteerd als 'Gods vrienden'. Zij krijgen naast slaap liefde en brood. Kinderen zijn een rijke erfenis. Spreken met vijanden in de poort wordt geïnterpreteerd als onderhandelen. Het gaat daarbij om de man die onderhandelt, dus niet zijn kinderen. Dat het een pelgrimslied is, wordt buiten beschouwing gelaten. Eveneens wordt er ook niet specifiek aan Jeruzalem of de tempel gerefereerd.

15. Slotsom

Psalm 127 laat zich op drie manieren lezen. Allereerst als een Psalm die gaat over het leven van de gewone man, die moet werken voor zijn brood. Deze man krijgt zegen, als een geschenk van de HEER. Een andere mogelijkheid is deze Psalm te lezen met Salomo als hoofdpersoon, die de tempel bouwt, de geliefde van de HEER is en zijn dynastie vestigt. Een derde mogelijkheid betreft het huis te lezen als familie. Dit kan dan zowel een dynastie, als de familie van de gewone man betreffen. Mijns inziens gaat Psalm 127 over de mens in het algemeen. Bij huis moet niet direct gedacht worden aan de tempel. Vers 2 sluit dan beter aan bij het eerste vers.

⁷⁶ Calvijn, *Psalmen*, pag. 825.

⁷⁷ Calvijn, *Psalmen*, pag. 826.

⁷⁸ Calvijn, *Psalmen*, pag. 827.

⁷⁹ www.psalmenvoornu.nl.

De man die God vreest is een geliefde van de HEER. Hij krijgt zegen van de HEER. Hij krijgt dat als een geschenk, daar hoeft hij niet voor te werken. Hard zwoegen is namelijk tevergeefs. Als antithese hiertegen staat dat God slaap geeft, symbool voor Zijn zegen. Zo zijn ook kinderen een geschenk van de HEER.

Uiteraard zijn al deze zaken ook van Salomo te zeggen. Daarom is het ook goed mogelijk deze Psalm aan Salomo te adresseren. Dat er vervolgens dan aan de tempel is gedacht, lijkt mij een legitieme gedachte. Ik wil deze dan ook niet uitsluiten, maar beschouwen als een latere toevoeging.

Tot slot de vraag of de mens nu een passieve of actieve houding heeft in het verkrijgen van zegen. Slaap wordt tegenover zwoegen gesteld. Het laatste is tevergeefs, aangezien de HEER het eerste geeft. Vers 1 begint met het bouwen van het huis. Zijn bouwers bouwen tevergeefs, als de HEER het huis niet bouwt. Dit wil zeggen dat de bouwers zelf wel moeten arbeiden, maar dat het tevergeefs is als de HEER Zelf ook niet bouwt. Dat geldt ook voor het bewaken van de stad. De mens wordt niet aan de kant gezet. De mens wordt er op gewezen dat zijn arbeid ijdel is als hij de zegen niet van de HEER verwacht. Vroeg opstaan en laat naar bed gaan wil iets aangeven van mensen die de hele dag zich uitsloven voor hun eigen belang, winst, huis. Dat is namelijk tevergeefs, omdat de HEER Zijn geliefden uiteindelijk de zegen voor niets geeft: gratis en voor niets.

De mens hoeft er niets voor te doen; in die zin heeft de mens een passieve houding. Echter, de mens wordt niet bevolen stil te gaan zitten; de mens heeft dus ook een actieve houding.

De Psalm dichter wil de mens vertellen dat hij zijn vertrouwen op de HEER moet stellen, van Hem de zegen te verwachten en niet op eigen krachten te vertrouwen.

16. Bibliografie

- Allen, L.C. *World biblical commentary: Psalms 101-150*, Waco, Texas: Word Books, 1983.
- Ann, M., *Goddesses in World Mythology*, Santa Barbara, California: ABC-CLIO, 1993.
- Calvijn, J., *Het boek der Psalmen*, Kampen : Kok, 1970.
- Childs, B. S., *Introduction to the Old Testament as scripture*, London: SCM Press, 1979.
- Coogan, M.D., *A Brief Introduction to the Old Testament*, New York: Oxford University Press, 2009.
- Coogan, M.D., *The Old Testament : a historical and literary introduction to the Hebrew scriptures*, New York: Oxford University Press, 2006.
- Crow, L.D, *The Songs of Ascents*, Atlanta, Georgia: Scholars Press, 1996.
- Dahood, M.J., *The Anchor Bible: Psalms*, New York: Doubleday, 1964.
- Hossfeld, F.L. & Zenger, E., *Herders theologischer Kommentar zum Alten Testament: Psalmen 101-150*, Freiburg: Herder, 2008.
- Human, D.J., "From exile to Zion", in: Zenger, E.(ed), *The composition of the book of psalms*, Leuven: Peeters, 2010.
- Keil, C.F. & Delitzsch F., *Commentary on the Old Testament: Psalms*, Grand Rapids: Eerdmans, 1978.
- Lowell, K.H., "Marduk", in: Freedman(ed.), D.N., *Anchor Bible dictionary, volume 4*, New York: Doubleday, 1992.
- Neusner, J., *The Talmud of the land of Israel: a preliminary translation and explanation volume 20*, Chigago: Chigago Press, 1986.
- Pedersen, J., *Israël: its life and culture I-II*, Londen: Oxford University Press, 1926.
- Psalmen voor Nu, Liefde, brood en slaap*, Zoetermeer: Boekencentrum, 2007.
- Saperstein, M., The Land of Israel in Pre-Modern Jewish Thought, in: Hoffman, L., *The Land of Israel: Jewish Perspectives*, University of Notre Dame Press, Indiana, 1986.
- Seybold, K., *Die Wallfahrtspsalmen*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1978.
- Spronk, K. & Wieringen, A. van, *De Bijbel theologisch*, Zoetermeer: Meinema, 2011.
- Stec, D.(ed.), *The Targum of Psalms*, Collegeville Minnesota: Liturgical Press, 1987.
- Thompson, J.A., *Handbook of life in Bible times*, Leicester: Inter-Varsity Press, 1986.
- Vaux, R. de, *Hoe het oude Israël leefde 1*, Roermond: Romen, 1973.
- Vaux, R. de, *Hoe het oude Israël leefde 2*, Roermond: Ramen, 1973.
- Weiser, A., *The Psalms: a commentary*, Philadelphia: The Westminster Press, 2000.
- Woude(red.), A.S. van der, *Bijbels handboek 1*, Kampen: Kok, 1997.
- Woude(red.), A.S. van der, *Bijbels handboek 2a*, Kampen: Kok, 1981.

Websites

<http://www.jewishencyclopedia.com/articles/10618-memra#anchor4>.

<http://www.psalmenvoornu.nl/index/773/>

Bijbelvertalingen

Herziene Statenvertaling, Heerenveen: Jongbloed, 2010.

Nieuwe Vertaling, Nederlands Bijbelgenootschap, 1951.

Statenvertaling, Jongbloed-editie, nadere gegevens onbekend.

Willibrordvertaling, 's Hertogenbosch: Katholieke Bijbelstichting, 1995.

Bijlage 1: Structuuranalyse

Parallellismen binnen het vers

0	a	A	4	שִׁיר הַמַּעֲלוֹת	Een lied van de opgang
0	a	B	2	לְשִׁלְמָה	van Salomo
1	a	A	4	אִם־יִהְיֶהוּ לֹא־יִבְנֶה בַּיִת	Als de HEER - niet bouwt het huis
1	a	B	3	שׂוֹאֵם עֹמְלוֹ בּוֹנֵי בּוֹ	Te vergeefs - sloven/werken zijn bouwers aan hem
1	b	A	4	אִם־יִהְיֶה לֹא־יִשְׁמֵר־עִיר	Als de HEER niet bewaart de stad
1	b	B	1	שׂוֹאֵם שֹׁקֵד שׂוֹמֵר:	Te vergeefs - waakt de wachter.
2	a	A	12	שׂוֹאֵם לָכֶם	Te vergeefs voor jullie
2	a	B	10	מִשְׁכִּימֵי קוֹם	om vroeg op te staan
2	a	C	4	מֵאַחֲרֵי־שֶׁבֶת	Te blijven zitten
2	a	D	3	אֲכָלִי לֶחֶם הָעֵצָבִים	Te eten brood van smarten
2	a	E	1	כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שְׁנָא:	Zo Hij geeft Zijn geliefde slaap.
3	a	A	3	הִנֵּה נִחַלַת יְהוָה בְּנִים	Zie, zonen zijn een erfdeel van de HEER,
3	a	B	1	שֹׁכֵר פְּרֵי הַבְּטוֹן:	een beloning - de vrucht van schoot/buik
4	a	A	3	כַּחֲצִים בַּיַּד־גִּבּוֹר	Als pijlen in de hand van een sterke,
4	a	B	1	כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים:	Zo zonen van de jeugd
5	a	A	4	אֲשֶׁר־יִגְבֵּר	Gelukkig de man
5	a	B	2	אֲשֶׁר מָלֵא אֶת־אֲשֵׁפְתוֹ מֵהֶם	die heeft gevuld zijn pijlkoker met hen,
5	b	A	3	לֹא־יִבְשׁוּ	Zij zullen niet beschaamd worden
5	b	B	1	כִּי־יִדְבְּרוּ אֶת־אוֹיְבֵיכֶם בְּשַׁעַר:	wanneer zij zullen spreken met de vijanden in de poort.

Strofemarkeringen

0	a	A	4	שִׁיר הַמַּעֲלוֹת	Een lied van de opgang
0	a	B	2	לְשִׁלְמָה	van Salomo
1	a	A	4	אִם־יִהְיֶהוּ לֹא־יִבְנֶה בַּיִת	Als de HEER - niet bouwt het huis
1	a	B	3	שׂוֹאֵם עֹמְלוֹ בּוֹנֵי בּוֹ	Te vergeefs - sloven/werken zijn bouwers aan hem
1	b	A	4	אִם־יִהְיֶה לֹא־יִשְׁמֵר־עִיר	Als de HEER niet bewaart de stad
1	b	B	1	שׂוֹאֵם שֹׁקֵד שׂוֹמֵר:	Te vergeefs - waakt de wachter.
2	a	A	12	שׂוֹאֵם לָכֶם	Te vergeefs voor jullie
2	a	B	10	מִשְׁכִּימֵי קוֹם	om vroeg op te staan
2	a	C	4	מֵאַחֲרֵי־שֶׁבֶת	Te blijven zitten
2	a	D	3	אֲכָלִי לֶחֶם הָעֵצָבִים	Te eten brood van smarten

2	a	E	1	בֶּן יִתֵּן לִידֵדּוֹ שְׁנָא:	Zo Hij geeft Zijn geliefde slaap.
3	a	A	3	הֲנֵה נַחֲלַת יְהוָה בְּנִים	Zie, zonen zijn een erfdeel van de HEER,
3	a	B	1	שָׂכָר פְּרֵי הַבֶּטֶן:	een beloning - de vrucht van schoot/buik
4	a	A	3	כַּחֲצִים בְּיַד־גִּבּוֹר	Als pijlen in de hand van een sterke,
4	a	B	1	כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים:	Zo zonen van de jeugd
5	a	A	4	אֲשֶׁרֵי הַגֵּבֵר	Gelukkig de man
5	a	B	2	אֲשֶׁר מָלֵא אֶת־אֲשְׁפּוֹתוֹ מֵהֶם	die heeft gevuld zijn pijlkoker met hen,
5	b	A	3	לֹא־יִבְשׁוּ	Zij zullen niet beschaamd worden
5	b	B	1	כִּי־יִדְבְּרוּ אֶת־אֹיְבֵימָם בַּשָּׁעַר:	wanneer zij zullen spreken met de vijanden in de poort.

Parallellismen binnen de strofe

0	a	A	4	שִׁיר הַמַּעֲלוֹת	Een lied van de opgang
0	a	B	2	לְשִׁלְמוֹהַ	van Salomo
1	a	A	4	אִם־יִהְיֶה לֹא־יִבְנֶה בַּיִת	Als de HEER - niet bouwt het huis
1	a	B	3	שׂוֹאֵם עֲמָלוֹ בּוֹנֵיוֹ בּוֹ	Tevergeefs - sloven/werken zijn bouwers aan hem
1	b	A	4	אִם־יִהְיֶה לֹא־יִשְׁמַר־עִיר	Als de HEER niet bewaart de stad
1	b	B	1	שׂוֹאֵם שָׁקֵד שׂוֹמֵר:	Tevergeefs - waakt de wachter.
2	a	A	12	שׂוֹאֵם לָכֶם	Tevergeefs voor jullie
2	a	B	10	מִשְׁכִּימֵי קוֹם	om vroeg op te staan
2	a	C	4	מֵאַחֲרֵי־שֵׁבֶת	Te blijven zitten
2	a	D	3	אֲכָלִי לֶחֶם הָעֲצָבִים	Te eten brood van smarten
2	a	E	1	בֶּן יִתֵּן לִידֵדּוֹ שְׁנָא:	Zo Hij geeft Zijn geliefde slaap.
3	a	A	3	הֲנֵה נַחֲלַת יְהוָה בְּנִים	Zie, zonen zijn een erfdeel van de HEER,
3	a	B	1	שָׂכָר פְּרֵי הַבֶּטֶן:	een beloning - de vrucht van schoot/buik
4	a	A	3	כַּחֲצִים בְּיַד־גִּבּוֹר	Als pijlen in de hand van een sterke,
4	a	B	1	כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים:	Zo zonen van de jeugd
5	a	A	4	אֲשֶׁרֵי הַגֵּבֵר	Gelukkig de man
5	a	B	2	אֲשֶׁר מָלֵא אֶת־אֲשְׁפּוֹתוֹ מֵהֶם	die heeft gevuld zijn pijlkoker met hen,
5	b	A	3	לֹא־יִבְשׁוּ	Zij zullen niet beschaamd worden
5	b	B	1	כִּי־יִדְבְּרוּ אֶת־אֹיְבֵימָם בַּשָּׁעַר:	wanneer zij zullen spreken met de vijanden in de poort.

Werkwoorden

Bachelorscriptie Psalm 127

0	a	A	4	שִׁיר הַמַּעְלוֹת	Een lied van de opgang
0	a	B	2	לְשִׁלְמוֹהַ	van Salomo
1	a	A	4	אִם־יְהוּהוּא לֹא־יִבְנֶה בַּיִת	Als de HEER - niet bouwt het huis
1	a	B	3	שׂוֹאֵם עֹמְלוֹ בּוֹנֵי בּוֹ	Te vergeefs - sloven/werken zijn bouwers aan hem
1	b	A	4	אִם־יְהוּהוּהוּ לֹא־יִשְׁמַר־עִיר	Als de HEER niet bewaart de stad
1	b	B	1	שׂוֹאֵם שֹׁמֵר שׂוֹמֵר:	Te vergeefs - waakt de wachter.
2	a	A	12	שׂוֹאֵם לָכֶם	Te vergeefs voor jullie
2	a	B	10	מִשְׁכִּימֵי קוֹם	om vroeg op te staan
2	a	C	4	מֵאַחֲרֵי־שֶׁבֶת	Te blijven zitten
2	a	D	3	אֲכָלִי לֶחֶם הָעֲצָבִים	Te eten brood van smarten
2	a	E	1	כִּן יִתֵּן לִידִידוֹ שְׁנֵא:	Zo Hij geeft Zijn geliefde slaap.
3	a	A	3	הִנֵּה נַחֲלַת יְהוּהוּ בָנִים	Zie, zonen zijn een erfdeel van de HEER,
3	a	B	1	שֹׁכֵר פְּרֵי הַבֶּטֶן:	een beloning - de vrucht van schoot/buik
4	a	A	3	כַּחֲצִים בְּיַד־נִבּוֹר	Als pijlen in de hand van een sterke,
4	a	B	1	כִּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים:	Zo zonen van de jeugd
5	a	A	4	אֲשֶׁר־יִגְבֵּר	Gelukkig de man
5	a	B	2	אֲשֶׁר מָלֵא אֶת־אֲשֵׁפְתוֹ מֵהֶם	die heeft gevuld zijn pijlkoker met hen,
5	b	A	3	לֹא־יִבְשׁוּ	Zij zullen niet beschaamd worden
5	b	B	1	כִּי־יִדְבְּרוּ אֶת־אוֹיְבֵי בְּשַׁעַר:	wanneer zij zullen spreken met de vijanden in de poort.

Overige

0	a	A	4	שִׁיר הַמַּעְלוֹת	Een lied van de opgang
0	a	B	2	לְשִׁלְמוֹהַ	van Salomo
1	a	A	4	אִם־יְהוּהוּהוּ לֹא־יִבְנֶה בַּיִת	Als de HEER - niet bouwt het huis
1	a	B	3	שׂוֹאֵם עֹמְלוֹ בּוֹנֵי בּוֹ	Te vergeefs - sloven/werken zijn bouwers aan hem
1	b	A	4	אִם־יְהוּהוּהוּ לֹא־יִשְׁמַר־עִיר	Als de HEER niet bewaart de stad
1	b	B	1	שׂוֹאֵם שֹׁמֵר שׂוֹמֵר:	Te vergeefs - waakt de wachter.
2	a	A	12	שׂוֹאֵם לָכֶם	Te vergeefs voor jullie
2	a	B	10	מִשְׁכִּימֵי קוֹם	om vroeg op te staan
2	a	C	4	מֵאַחֲרֵי־שֶׁבֶת	Te blijven zitten
2	a	D	3	אֲכָלִי לֶחֶם הָעֲצָבִים	Te eten brood van smarten
2	a	E	1	כִּן יִתֵּן לִידִידוֹ שְׁנֵא:	Zo Hij geeft Zijn geliefde slaap .
3	a	A	3	הִנֵּה נַחֲלַת יְהוּהוּ בָנִים	Zie, zonen zijn een erfdeel van de HEER,
3	a	B	1	שֹׁכֵר פְּרֵי הַבֶּטֶן:	een beloning - de vrucht van schoot/buik

Bachelorscriptie Psalm 127

4	a	A	3	כַּחֲצִים בְּיַד־גִּבּוֹר	Als pijlen in de hand van een sterke,
4	a	B	1	כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים:	Zo zonen van de jeugd
5	a	A	4	אֲשֶׁר־י הַגִּבּוֹר	Gelukkig de man
5	a	B	2	אֲשֶׁר מָלֵא אֶת־אִשְׁפּוֹתוֹ מֵהֶם	die heeft gevuld zijn pijlkoker met hen,
5	b	A	3	לֹא־יִבְשׁוּ	Zij zullen niet beschaamd worden
5	b	B	1	כִּי־יִדְבְּרוּ אֶת־אֹיְבֵי־בָּשָׁעַר:	wanneer zij zullen spreken met de vijanden in de boort.

Bijlage 2: Psalmen voor Nu, Psalm 127

Psalm 127

Liefde, brood en slaap

1. Al werken mensen zich kapot – wanneer de HEER het huis niet bouwt,

Komt het niet af.

Al waakt de wachter dag en nacht – wanneer de HEER niet waakt,

Dan valt de stad.

Je slooft je uit van 's morgens vroeg tot 's avonds laat.

Je eet je zuurverdiende brood gehaast.

Gods vrienden krijgen liefde, brood en slaap.

Je kinderen krijg je van de HEER.

Ze zijn een rijke erfenis

Van God, voor jou.

En wie volwassen zonen heeft,

Is een gewapend man.

Wat een geluk!

Wie zonen heeft,

Heeft scherpe pijlen op zijn boog.

Hij het antwoord voor zijn vijanden,

Wanneer hij onderhandelt in de poort.

Berijming: Liesbeth Goedbloed

Bron: Psalmen voor Nu, *Liefde, brood en slaap*, Zoetermeer: Boekencentrum, 2007.